

Kohaliku ettevõtluskeskkonna SWOT-analüüsi tulemused

Järgnevalt esitatud Pärnu ettevõtluskeskkonna tugevused, nõrkused, võimalused ja ohud lähtuvad kohalike ettevõtjatega ja avaliku sektorite ametnikega läbiviidud SWOT-analüüsi tulemustest. Koondtabelis on mõjurid esitatud prioritseerituse järjekorras.

Tugevused

Pärnu ettevõtluskeskkonna kõige olulisemaks tugevuseks võib lugeda **geograafilisest asendist ja looduslikest oludest lähtuvate eeliste ärakasutamist**. Väljaarendatud logistiline keskus ja olemasolev tehniline infrastruktuur mõjub soodustavalt kõikide siinsete majandusharude tegevusele.

Linna hea kättesaadavus ja logistilised väljundid on olulised toodangu ekspordi-impordi ja tooraine tarnimise seisukohalt.

Hea ja turvaline elukeskkond näitab Pärnu väärtustamist töö ja elukohana, mis loob eelduse paikse elanikkonna püsimiseks ja elanike arvu kasvuks sisserände teel. Sellega kaasneb **linna hea maine**, millel on oluline roll linna teadvustamisel väljapoole ning loob eeldused mitme ettevõtlusvaldkonna nagu turismi, kaubanduse, kinnisvaraarenduse ja ehitustegevuse elavnemiseks.

Kohalike looduslike ressursside tõttu on Pärnus välja kujunenud traditsioonilised iseloomulikud majandusharud - puidutööstus, toiduainetööstus (kalandus), turism ja puhkemajandus. Samuti on majandustegevuses oluline osakaal pikaajalist tootmistraditsiooni omavatel tekstiili- ja metallitööstusel, teenindavatest harudest transpordil ja ehitusel. Kõik see moodustab **mitmekesise majanduskeskkonna**, mis vähendab sõltuvust turusituatsioonide muutumistest või ilmastikust tekkivast hooajalisusest.

Peamistelt allhanketele suunatud tööstuslik tootmine (puuit, tekstiil, kala, metall) on kindlustatud väljaõppinud **madalalpalgalise tööjõuga**, mis võimaldab nendes valdkondades püsida rahvusvahelises konkurentsis ja oma toodangut väljakujunenud sihtturgudel realiseerida. Kõikide olemasolevate ettevõtlusvaldkondade paindlikkus ja kaetus ressurssidega võimaldab tagada nende **jätkusuutlikuse** tulevikus.

Hariduse ja inimressursi arendamise vallas on tugevuseks **kohapeal kõrghariduse omandamise võimalus** Tartu Ülikooli Pärnu Kolledži baasil, kus hetkel on võimalik õppida ärijuhtimise, turismimajanduse ja sotsiaaltöö korraldamise erialadel.

Tervikliku, Pärnule iseloomuliku **majandusklastri** tunnuseid omab enam turismi ja puhkemajanduse valdkond. Siin on tegemist paljude omavahel koostööd tegevate aga samas konkureerivate ettevõtetega, töötajate ettevalmistamisega ja arendustegevusega tegeleb Tartu Ülikooli Pärnu Kolledži ning linna mainekujundusega toetab turundustegevust ja ettevõtete konkurentsivõimet Pärnu Linnavalitsus.

Puidutöötlemises tuleb tugevusena mainida **väärtusahela terviklikkust** - Pärnumaal langetatud palk töödeldakse tehnoloogises protsessis lisaväärtust omavaks tooteks, mis realiseeritakse peamiselt eksporditurgudel.

Nõrkused

Pärnu ettevõtluskeskkonda enam mõjutavaks nõrkuseks tuleb pidada **linna arengusuundade määratlematust**. See seostub linna arengukava puudulikkusega, mis on paljuski põhjustatud viimastel aastatel Pärnus valitsenud **poliitilise ebastabiilsusega** ja sellest mõjutatud linnavalitsuse ebajärjekindla töökorraldusega.

Ettevõtjad ootavad kohalikult omavalitsuselt **arenguvalikuid ja nende põhjendusi**, ettevõtluse spetsialiseerimisvaldkondade ehk nn tuumikkompetentsi väljaeristamist. Ettevõtlusele on möödapääsmatu avaliku sektori ja kohaliku omavalitsuse tugi maakasutuses ja tehnilise infrastruktuuri rajamisel, kutse- ja kõrghariduse omandamise võimaldamises, tehnoloogiaarengu ja innovatsiooni kindlustamisel, piirkonna maine ja ettevõtluse ühiskondliku arvamuse kujundamisel. Samuti tähendab see kohaliku omavalitsuse arengukavast ja üldplaneeringust lähtuvaid selgeid nägemusi ja põhjendatud seisukohti linnaruumi ja -maa kasutamise otstarbest ja eesmärkidest.

Pärnu tuleviku kujundamiseks vajaliku konsensuse saavutamine on võimalik määrata ainult **ettevõtjate ja kohaliku omavalitsuse koostöös**. Omavaheline infovahetus ja toimuvate majanduslike arengute analüüs loovad ühise objektiivse ja põhjendatud nägemuse toimuvatest protsessidest ning sellest lähtuvatest võimalustest tulevikuks.

Oluline takistus ettevõtluses on **tööjõu kvalifikatsiooniga** seonduvad küsimused. Paljude ettevõtete laienemine ja areng on takistatud seoses kvalifitseeritud tööjõu puudumisega. **Elanikkonna vananemine** ja noorte lahkumine linnast peamiselt mujale õppima asumise tõttu ähvardab tulevikus süvendada seda veelgi.

Haridussüsteemis pakutava **kutseõppe tase**, tingimused ja õpetatavate erialade valik ei vasta ettevõtete vajadusele. **Kõrghariduse ühesuunalisuse** ja **tehniliste erialade kõrghariduse** omandamise võimaluse puudumise tõttu ei ole võimalik arendada suuremat majanduslikku lisaväärtust andvat **kõrgtehnoloogilist tootmist**.

Madalaks tuleb pidada inimeste **ettevõtlusalast initsiatiivi** ja selleks vajalikku kompetentsi. Uute ettevõtete loomise arvult 1000 elaniku kohta on Pärnu vastav näitaja 2001.a. (2,9) allapoole Eesti keskmist (4,4).

Ettevõtluse arenguvajadustele ei vasta **tehnilise infrastruktuuri tase**. See pärsib uute maa-alade kasutuselevõtmist ettevõtlusega ja ka elamuehitusega seonduvatel eesmärkidel. Ettevõtjale on keeruline ja kulukas ehitiste ja hoonete varustamine tehnilise infrastruktuuri elementidega nagu teed, vesi- ja kanalisatsioon, elekter. Pärnule kui turismilinna mainele mõjub halvasti teede, tänavate ja sildade kehv olukord.

Pärnu linna ettevõtlusele on iseloomulik **hooajalisus**. Talveperioodil puuduvad lisaväärtust tootvad elemendid turismi- ja puhkemajanduses ning mere kinnikülmumise tõttu võivad saada häiritud kalatööstuse ja sadamat oma toodangu väljaveoks kasutatavate ettevõtete töö.

Vähene lobby ja koostöö riigitasandil - Riigikogus, valitsusasutustes ja erakondades on põhjuseks, miks Pärnu ei ole saanud vajalikul hulgal riiklikku tuge ja investeringuid mitme olulise sotsiaal- ja tehnilise infrastruktuuri valdkonna objekti rajamiseks.

Tekstiili-, metalli- ja toiduainetööstuse ettevõtjatele tekitavad muret **tollis asjaajamisega** seonduvad probleemid.

Kaubandussektor näeb nõrkusena **kaasaegse turu ja Rüütli tn kaubandusliku kontseptsiooni** puudumist.

Kinnisvaraarenduse ja ehitusettevõtjad näevad Pärnu linna territooriumis arenguks **geograafiliselt piiratud ruumi**, mis tähendab tulevikus ettevõtluse ja elamuehituse kandumist linna

lähipiirkondadesse ehk nn Suur Pärnusse.

Võimalused

Maailma ja Eestis toimuvate arengutrendide alusel võib ka Pärnu ettevõtlusele enam pakkuvaid võimalusi siduda üldise globaliseerumisega ja **Eesti ühinemisega Euroopa Liiduga**. Eesti liitumisprotsess Euroopa Liiduga on toonud ja toob tulevikus kaasa majandustegevuse oluliste mõjurite nagu investeringute ja reaalse kaubavahetuse kasvu. Euroopa Liidu ühtne majandusruum lihtsustab kaubavahetust liikmesmaade vahel ja aitab kaasa olemasolevate **turgude laienemisele ja uute tekkimisele**.

Euroopa Liidu liikmestaatuses on lootus **suhete paranemisele Venemaaga**. Topelttollide kadumine võimaldab ja lihtsustab tegutsemist suurel lähiturul.

Lisaks ühise majandusruumi tekkimisele on Euroopa Liidust võimalik saada **finantsabi majandusarengu eesmärgil**. See on ette nähtud suuremate tehnilise infrastruktuuriobjektide rajamiseks, inimressursi arendamiseks ja ettevõtete konkurentsivõime tõstmiseks. Tulevikus Pärnut läbivad **üleeuroopalise transpordikoridori raudtee ja maantee** soodustaksid oluliselt kohalikku majanduslikku ja sotsiaalset arengut.

Ettevõtjad ootavad Eesti riigilt ja kohalikult omavalitsuselt seniset paremat **ettevõtlust puudutavate väärtushinnangute kujundamist** ühiskonnas. Ettevõtjate tegevuse tunnustamine ja omavaheline koostöö on hädavajalikud riikliku ja kohaliku majanduskeskkonna kujundamisel, kuna riigi arengutase ja kodanike heaolu põhineb ainult majandustegevuses toodetaval lisaväärtusel.

Ettevõtjatele pakub uusi võimalusi **Pärnu regionaalse mõjukuse suurenemine** ja kujunemine Lääne-Eesti keskuseks. Majanduskeskuse ja riiklike haldusfunktsioonide täitmisega kaasneb tehniliste (teed, kommunikatsioonid) ja sotsiaalste (haridus, teadus, meditsiin) infrastruktuuri elementide areng.

Pärnu linna ja lähiumbruse hea elukeskkond ja senine vähene asustatus koos **elukvaliteedi väärtustamisega** ühiskonnas loob väljavaateid elanike arvu juurdekasvuks sisserände teel. Pärnu majandustegevuses toimuva

tehnoloogiaarengu ja kõrgemat lisaväärtust tootvate töökohtade tekkimise korral on sellel pinnal tulevikus olemas head eeldused **kvalifitseeritud tööjõu sissevooluks**.

Ettevõtluskeskkonna parandamise seisukohalt omab tähtsat rolli riikliku **kutsehariduspoliitika muutmine tööturu vajadustele orienteeritumaks ja efektiivsemaks**. 2001.a. väljatöötatud Pärnumaa kutsehariduse arengukavas on esitatud lahendused kutsehariduse kvaliteedi parandamiseks Pärnu linnas ja Pärnumaal.

Ohud

Kohaliku ettevõtlust enam mõjutavaks ohuks peavad ettevõtjad nn tootmissisenditega ehk **tootmisega seotud kulutuste** (energia, keskkonnanõuded) **kasvu**. See suurendab toodangu omahinda, mis vähendab konkurentsivõimet niigi tundlikul hinnaturul.

Oluline mõju ettevõtlusele on **regionaalsel konkurentsil**. See ei hõlma mitte ainult Eestit, vaid omab järjest globaalsemat mõõdet. **Riigi regionaalpoliitika** kaudu on võimalik toetada kõiki regioone, kuid see on ebapiisav ilma kohalike omavalitsuste ja ettevõtete aktiivse tegevuseta. Pärnu linna ja regiooni üldise konkurentsivõime langedes on linnal oht jääda ilma välisinvesteeringutest.

Viimastel aastatel on ettevõtjate tegevuse teinud keerulisemaks **seadusandluse kiire muutumine**. Paljuski on see olnud põhjustatud Eesti seadusandluse kohandamisest vastamaks Euroopa Liidu seadustikule ja peale Eesti liitumist Euroopa Liiduga on oodata selles valdkonnas stabiliseerumist.

Tööstuses **domineeriv allhankel põhinev tootmine**, mis toimib hetkel tänu ressursside ja toodangu konkurentsivõimelisele hinnale, peidab endas mitmeid ohte tulevikuks. Euroopa Liidu tingimustes, palgataseme ja muude kulude kasvu korral, on võimalik **allhanke nihkumine** veel odavamate tootmiskuludega maadesse, nagu näit. Venemaa, Poola, Ukraina jt. Tegeledes allhanke tellimuste täitmisega, puudub ettevõttel vajadus ja ressurss oma **tootearendusega tegelemiseks**, mis tekitaks enam lisaväärtust ja kindlustaks toodangule stabiilsema turu tulevikuks.

Võimaluste osas mainitud üleoropaaliste transpordikoridoride mitterajamise või Pärnu mitteläbimise korral, tekib oht **logistiliseks äralõigatuseks** ehk jäämiseks nn logistilisse kotti. See raskendab oluliselt ettevõtete tegevust ning annab konkurentsiseelise paremaid logistilisi võimalusi omavatele piirkondadele.

Euroopa Liidu ühinemisega ja tööjõu vaba liikumisega on seotud oht siinse **kvalifitseeritud tööjõu väljavoolu** ja võimalike **võõrtööliste tulekuga kaasnevate sotsiaalsete probleemidega**. Euroopa Liiduga liitunud riigide senine praktika on küll näidanud senisest suuremat inimeste rännet, kuid olulist negatiivset mõju majandustegevusele pole see seni avaldanud.

Tabel - Pärnu ettevõtluskeskkonna tugevused, nõrkused, võimalused ja ohud.

Tugevused	Nõrkused
<ol style="list-style-type: none"> 1. Soodsa geograafilise asendi ärakasutamine 2. Hea ja turvaline elukeskkond 3. Kohalike looduslike ressurside olemasolu 4. Pärnu hea maine 5. Mitmekesine majanduskeskkond 6. Traditsiooniliste ettevõtlusvaldkondade jätkusuutlikus 7. Madal palgatase 8. Kohapeal kõrghariduse omandamise võimalus 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Linna arengusuundade määratlematus 2. Tööjõu madal kvalifikatsioon 3. Avaliku sektori ja erasektori vähene koostöö 4. Kutseõppe nõrkus 5. Poliitiline ebastabiilsus 6. Tehnilise infrastruktuuri mahajäämus 7. Ettevõtluse arengut soodustavate ideede vähesus 8. Vähene <i>lobby</i> ja koostöö riigitasandil 9. Hooajalisus 10. Elanikkonna vananemine 11. Kõrgtehnoloogilise tootmise vähesus 12. Kõrghariduse ühesuunalisus ja rakendusteaduste puudumine 13. Madal ettevõtlusiniitsiatiiv
Võimalused	Ohud
<ol style="list-style-type: none"> 1. Eesti ühinemine Euroopa Liiduga 2. Lähiturgude ostuvõime kasv 3. Suhete paranemine Venemaaga 4. Ettevõtluse väärtustamine ühiskonnas 5. Lääne-Eesti regionaal keskuseks kujunemine 6. Elukeskkonna väärtustamine 7. Euroopa Liidu transpordikoridorid (raudtee, maantee) 8. Riigi kutsehariduspoliitika muutumine efektiivsemaks 9. Kvalifitseeritud tööjõu sissevool 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tootmissisendite kallinemine (energia, keskkonnanõuded jm) 2. Teiste regionide kiirem areng 3. Globaalkonkurentsi tihenemine 4. Välisinvesteeringute sissevoolu vähenemine 5. Ebastabiilne seadusandlus 6. Riigi regionaalpoliitika ei soosi Pärnut 7. Alltöövõtu domineerimine 8. Logistiline äralõigatus 9. Vasakpoolne mõttelaad muutub domineerivaks 10. Tööjõu väljavool 11. Võõrtööliste juurdevooluga kaasnevad sotsiaalprobleemid